

Československý týdeník - Evropské vydání **Tschechoslowakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe**

EVROPSKÉ LISTY: Vychází každé pondělí • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publication, Inc. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek
Evropský redaktor: Václav Hora • Adresa redakce:
FK, D-6 Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254

EVROPSKÉ LISTY: Erscheint jeden Montag • Herausgeber: Universum
Sokol Publ. Inc. • Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für
Europa: Václav Hora • Anschrift der Redaktion:
FK, D-6, Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG der 2. AUGUST 1976 • EL, D-6 FRANKFURT/M 70 POSTFACH 70 0103 • Nr. 32.

Arabský svět a sověti

Sovětská diplomacie zabředla do svízelné situace. Sověti sice podporují Palestince, ale musí přitom postupovat opatrně, aby neohrozili své pozice v Sýrii. Vůdce palestinské Osvobozovací organizace, který upírá Sýrii právo na intervenci v Libanonu, dal na srozuměnou, že není se sovětskou politikou spokojen a že očekává od moskevské vlády nejen přátelská slova, ale i konkrétní činy. Prohlásil: "Chceme, aby Sovětský svaz dal syrskému prezidentu Asadovi na vědomí, že mu přestane dodávat munici a náhradní součástky ke zbraním, jestliže syrští vojáci, kterých je v Libanonu asi 15 tisíc, zemi neopustí." Sám Arafat však dozal, že svůj požadavek nepokládá za dost realistický. Zapochyboval o tom, že sovětská vláda na Asada opravdu nátlak vyvine. Má totiž důvod se obávat, že by svůj vliv v Damašku ztratila a že Asad by následoval příkladu egyptského prezidenta Sadata a sblížil se se Spojenými státy. Proč se Sýrie postavila na stranu pravicových křesťanských falangistů, nebylo dosud plně objasněno, dá se však soudit, že se k tomu prezident Asad rozhodl z obavy, že kdyby v Libanonu zvítězili levicoví muslimové a Palestinci, nastolili by tam extrémně levicový režim, který by dříve nebo později ohrožoval i politický systém, který zavedl Asad v Sýrii.

Z praktických důvodů zlepšil syrský prezident též vztahy k západně orientovanému jordánskému králi Huseinovi, tvrdému odpůrci všech palestinských osvobozovacích organizací. Král Husein si sice v poslední době počínal, jakoby chtěl svou zahraničně-politickou orientaci poněkud pozměnit — vydal se do Moskvy nakoupit protiraketový systém — ale když mu kremelští vůdci nevyhověli, obrátil se znovu na západ. Projevil opět zájem o americký protivzdušný systém, jehož nákup dříve odmítl s poukazem na vysokou cenu. A má vyhlídky, že Amerika mu 12 až 14 protiraketových systémů typu Hawk za přijatelnou cenu prodá — a to na přímělu saúdského krále Chalida, kterému jde o to, aby sovětský vliv na Blízkém východě nevzrůstal a který chce proto Huseinovy nákupy z velké části financovat.

Chalid se snaží udržet v šachu rovněž libyjského radikála Khádáfího, který je posedlý myšlenkou vejít do dějin jako sjednotitel Arabů a který za tím účelem konspíruje proti ostatním arabským vládám. Nedávno se pokusil zorganizovat puč proti sudánskému prezidentu Numeirimu. Puč se sice nevydařil, ale saúdský král zřejmě Khádáfího nepodceňuje. Pozval do Riádu jak Numeiriho, tak egyptského prezidenta Sadata k poradám, jak Khádáfího subversivní akce mařit a jak učinit přítrž také libyjskému vměšování do vnitřních poměrů v Libanonu.

Moskva-Bukurešť: sblížení ...

Nicolae Ceausescu je jediným z vysokých představitelů komunistických režimů východní Evropy, který netráví své letní dovolené na Krymu. Letos tam však přijel. Jenom prý na několik dní, a soukromě, nicméně se v jedné vile sešel k delšímu pohovoru s Leonidem Brežněvem. Protože Ceausescu není typický kremelský vazal, lze soudit, že se setkáním dobrovolně souhlasil a lze mít zato, že šlo o vzájemné gesto dobré vůle, o snahu oteplít chladné vztahy. Podle sovětského komunikačního diskutovali oba státníci o vzájemných vztazích svých zemí, snížení napětí v Evropě a situaci ve světovém komunistickém hnutí. Poblíž se rekreující vasalové, Husák a další, nebyli schůzce Brežněva s Ceausescem přítomni.

Zlaté medaile-studená válka

Sovětské sportovci přivezli z montrealské Olympiady nejvíce zlatých medailí, zato se jich domů vrátilo méně než -odtamtud odlétalo.

Jeden případ je notoricky známý: Sedmnáctiletý potápěč požádal kanadské úřady o asyl. Sověti zareagovali hystericky, křičeli cosi o únosu nevinného mladíka a trvali na jeho okamžitém vydání pod pohrůžkou, že budou bojkotovat Olympiádu a všechny mezinárodní sportovní podniky. Jejich troufalost byla nesporně vyvolána aférou kolem případu nekomunistické Činy. Tentokrát se však přepočítali.

Kanadská vláda reagovala klidně a jasně: ruský sportovec nemá ještě ani vypršené kanadské vízum, vydat ho nebo ho vůbec hledat by bylo proti kanad. zákonům. A sověti zmlkli: co by také chtěli bojkoto-

vat, když příští Olympiáda se koná v Moskvě?

Politika motivuje úteky občanů ze zemí za železnou oponou. A úteky sportovců (po baletních umělcích, hudebnících, spisovatelích, diplomatech, vědcích a šachistech) je jenom určitá novinka.

Pozorujeme jedinečné sportovní výkony sovětských závodníků a víme, že se díváme na sportovní stroje, trénované vyhrávat (někdy za každou cenu, někdy pomocí drog) a při všem obdivu je tu ten pocit nefair hry: vždyť to nejsou amatéři, ale skvěle placení a ve skvělých podmínkách a poměrech žijící profesionálové. Nyní svět začíná za těmito stroji vidět lidské bytosti, které, kromě vůle k vítězství mají také vůli ke svobodě. A někteří se odvažují tu svobodu hledat.

Mezi sovětskými disidenty — ve vlastním slova smy-

slu — není sportovců. Sportovci nebývají výmluvní. Jejich řeč je čin. I útek do svobody je čin — slovo s výkřičníkem. Těch výkřičníků není málo. Během Olympiady v roce 1972 v Mnichově, požádalo v západních zemích o asyl přes sto východních sportovců. Letošní případ mladíckého sovětského potápěče také nebyl jediný. Předcházela mu případ 4 rumunských závodníků a následován byl dalšími sovětskými sportovci. Z Moskvy a ze zemí za železnou oponou slyší svět už po desítky let, že komunismus je nejlepší zřízení, činní lidé nejšťastnějšími. Země ovládané Křemlem — to je zemský ráj. Goethe psal: šedá je každá teorie, jen strom života je zelený. A opravdu: přes tuny popsaného papíru o kráse a štěstí života za železnou oponou, skutečný život ve-

(Pokrač. na str. 6)

Olaf Palme o krizi komunismu

Švédský ministerský předseda Olaf Palme prohlásil, že největší výzvu sovětské komunistické straně nepředstavuje buržoazie, ani západní sociální demokracie, ale její vlastní ideologické bratrstvo ve východní Evropě. Palme napsal článek pod názvem "Komunisté v krizi" pro dvouměsíčník Socialistické internacionály — Socialist Affairs. Soudí v něm, že zmíněná výzva může vzniknout v důsledku vlivu ideologického vývoje v západních komunistických stranách na strany ve východní Evropě. Tak by se znovu mohl objevit komunismus s lidskou tváří. Palme podrobně rozebírá vývoj v hlavních západoevropských komunistických stranách a vyslovuje názor, že Evropa z toho může mít jen užitek, jestliže tyto strany začínají hlásat svou víru v demokratická práva a svobody. Třicet let prý žily západní komunistické strany v jakémsi politic-

kém getu. Jejich vliv byl však omezen a stalinistické dědictví s tvrdou disciplínou většinu lidí od těchto stran spíš odrazovalo. Když Sovětský svaz použil násilí v Maďarsku a potom opět v Československu, západní strany začaly nejen pochybovat o správnosti své taktiky, ale začaly se i vzdalovat od svého ideologického centra. Komunisté si neuvědomili, že nemohou získat v západní Evropě zázemí, jestliže hlásají ideologicko-politickou závist na Moskvě. Kritické stanovisko se stalo nevyhnutelné a svržení Alexandra Dubčeka bylo přijato s všeobecným nesouhlasem. Západní komunisté si nyní navíc přejí vystupovat jako demokratická volební alternativa a tak nemohou nadále přijímat ani moskevskou koncepci takzvané diktatury proletariátu. A v budoucnosti sotva budou také moci přijímat leninský postulát vše-

která jako jediná má vést lid správnou cestou. Tolik názory jednoho z předních světových socialistů, předsedy švédské vlády Olofa Palmeho.

Mlčenlivý Tito

Američan jugoslávského původu, který byl na dovolené v rodné zemi odsouzen k mnohaletému žaláři jako "špion", a který se jen zásluhou amerického velvyslance dostal po roce na svobodu, přinesl zprávu, že v jug. věznicích sedí nejméně pět Američanů, o nichž Jugoslávie nikdy nepodala příslušným US místům zprávu. Nyní i Británie zjišťuje, že v srbském vězení sedí dva její příslušníci, vikář a jeho snoubenka. Onen americký velvyslanec, L. H. Silberman, má být následkem Titova znelibení odvolán.

O ČESKOSLOVENSKU

Zlato a stříbro

Stošedesát tisíc zlatých a stočtyřicet tisíc stříbrných šperků ročně vyrobí pražské výrobní šperkařské družstvo Soluna. Má šedesátiletou tradici a v pěti pražských výrobních koná i velmi náročné individuální umělecké zakázky.

Mezinárodní

výstava skla a porcelánu v Jablonci nad Nisou je skutečnou atrakcí pro domácí i zahraniční návštěvníky. Škoda, že krásný užitekový porcelán a sklo nevidí občan jinde nežli na takové výstavě. Převážná většina výroby jde na export, z toho převážná většina do Sovětského svazu.

Další Vietnamci,

tentokrát skoro šest stovek, přijelo na pět let do Československa. Tři roky se budou učit různým oborům, další dva roky budou pak v Čes. továrnách na praxi.

Největší

podnikový archiv má plzeňská Škodovka. Je v něm soustředěno 52 tisíc fotografií, 325 filmů a na sedmadvacet tisíc historicky velice cenných originálních výkresů, z nichž nejstarší pochází z roku 1864.

Chvála AMU

V soutěži královny Alžběty získala letos stříbrnou medaili a Cenu města Bruselu vynikající japonská houslistka Shizuka Ishikawa, absolventka pražské Akademie muzických umění. V mezinárodní porotě zasedal mj. Yehudi Menuhin z USA, Leonid Kogan a Igor Oistrach z SSSR.

Znovu voda!

Následkem dlouhotrvajícího sucha vyschlo řečiště Bouřlivého potoka, který přiváděl z Krušných hor vodu pro chlazení sklářských agregátů řetenického závodu podniku Sklounion Teplice. Hrozila nutnost zastavit výrobu nebo začít používat pitnou vodu. Pomohl dobrý nápad: využít vodu z neďalekého zatopeného bývalého dolu Barbora. Urychleně bylo vybudováno příslušné potrubí a práce v podniku běží nerušeně dál.

Letecké neštěstí na lince

Praha-Bratislava

Jak už jsme psali v minulém čísle, došlo osmadvacátého července nedaleko Bratislavy k havárii československého letadla. Krátce před přistáním vypověděly, podle neoficiálních zpráv, dva ze čtyř motorů sovětského Iljušinu-18 a letadlo se zřítilo do jezera Zlaté Pisky. Z šedesáti devíti pasažérů a sedmi členů posádky zůstalo na život pouze šest osob. Jsou však v kritickém stavu v nemocnicích. Mezi cestujícími byl jeden západní Němec a několik sovětských občanů. Letadlo letělo z Prahy. Při dopadu do jezera se letoun uprostřed doslova rozevřel — jak popisují svědkové. Počasí bylo dobré, přistávací podmínky ideální. Oficiální československé zprávy o letecké katastrofě prakticky neexistují. Jednak jsou sdělovací prostředky vždy velmi diskretní, stane-li se cokoliv zlého v jejich zemi, jednak šlo — už opět — o mechanickou závadu (tedy pilotem nezaviněnou) letadla sovětské výroby.

Lékaři nastupují

do zdravotnických středisek Severočeské hnědouhelné pánve. Jde o nově vystudované mladé lékaře, kteří po dobu svého studia na Palackého univerzitě v Olomouci dostávali od tohoto podniku stipendium. Z třiapadesáti absolventů jich 12 nastoupí do nové nemocnice v Mostě. Ostatní budou pracovat především v ambulantních službách.

Padlesát

kostrových hrobů na výměře čtvrt hektaru prozkoumali od začátku dubna brněňští archeologové při výzkumu slovanského pohřebiště ze střední doby hradištní ve Velkých Bilovicích na jižní Moravě.

Středisko na kolech

V Praze je v současné době třicet tisíc stavbařů z celé republiky; pracují na přednostních stavbách. Bydlí všelijak, hlavně v improvizovaných ubytovnách, ale o chrup mají postaráno. Jejich pražská pracoviště objíždí zubařské lékařské středisko umístěné v autobuse. Denně ošetří na třicet pacientů.

JUGOSLÁVCI V ČSSR

V Československu pracuje asi 8000 jugoslávských stavebních dělníků. Bělehradský deník "Politika" nedávno ostře kritizoval poměry, za nichž žijí a pracují. Tajemník jugoslávských odborů Mitrovič tu totiž v rozhovoru prohlásil, že jugoslávští dělníci v Československu jsou zbaveni práv, která normálně požívají v Jugoslávii. Jsou obětí špatných životních a pracovních podmínek, pracovních úrazů, nezákonného zkracování mezd a pracují přes čas bez zvláštní odměny.

Jejich pracovní doba trvá často 12-14 hodin denně a pracují také o sobotách a nedělích, kdy dochází k většině nehod. Mitrovič upozorňuje na skutečnost, že pracovní smlouvy pro československé podniky byly podepsány v Jugoslávii a že tudíž dělníci, kteří odešli na práci do Československa musí požívat svá řádná práva, jaká mají v Jugoslávii, především právo na samosprávu, že se s nimi musí zacházet stejně, jako s dělníky hostitelské země. Jiným problémem je, že děti těchto dělníků nemají v Československu vlastní, jugoslávské učitele.

OPĚT Vatikán PRAHA

Z Vatikánu se hlásí, že návštěva vatikánského arcibiskupa Poggioho v Praze znamenala sotva nějaký pokrok v jednání mezi Svatou stolicí a československou vládou. Vatikán, jak známo, sleduje s mimořádnými obavami situaci v Československu, kde deset z dvanácti diecézí stále nemá řádné sídelní biskupy. Pražská vláda navíc silně omezuje náboženskou svobodu a činí potíže katolickým věřícím. Národní katolická konference Spojených států upozornila na jaře na situaci věřících v Československu ministra zahraničí Kissingera a kolínský arcibiskup v pastýřském listě odsoudil persekuci katolíků, mimo jiné právě také v Československu. Vatikán se však stále nevzdává naděje, že se podaří neústupnost pražské vlády prolomit. Soudí se však, že návštěva arcibiskupa Poggioho v Praze nebyla úspěšná. Nebyla v ní totiž zmínka o žádných dosažených výsledcích.

ZAJÍMÁTE SE O DENÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodrě místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace lecky unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Nemáte-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

AMERICE . . .

*Před mocí Tvou se skláním, Ameriko,
Tvé vznešené uctívám ideály.*

Jako díkuvzdání novému domovu jsem se zúčastnila 25. července 1976 "Bicentennial Rough Water Cove Master Swim" — 1,6 km v San Františkánské zátoky.

Ráno bylo velmi chladné a hustá mlha. Silný vítr a prudký proud způsobily odložení startu, takže slunce mělo čas vysvítnout. S postupem času se stupňovala moje nervosita. Tohle není jen závod — je to uctění dvoustého narození Ameriky a musím to provést se cti. Konečně je tu start! Voda je studená, ale nejsem v takové vodě poprvé. Myslelo se, že proud zeslábně, ale nyní jsem uprostřed něj a nijak se to nezalá. Také vítr moc nepomáhá a místy je voda jako led . . .

Čtvrtina je za mnou, to snad byla nejhorší část. Nyní se zdá moře klidnější. A poslední část vypadá velmi klidná. To již bude lehké. Ale to jsem se přepočítala! Vlny se valí proti mně. Copak mě již má velká láska — voda — nemá ráda? Ancho mě jen zkouší a chce mi ukázat, že plavání v moři je boj a ne procházka v parku?! Tak tedy dobře. Bude se bojovat. V myslí mi tanou myšlenky na krásné vltavské břehy a zní Smetanova Vltava . . .

A již se blíží k cíli. Davy na břehu mě s jásotem vítají. To je můj dík, Ameriko.

PAVLA PODOLSKÁ-ROSSOVÁ

PŘÍSNÝ REŽIM S OBILÍM

je výzva, která momentálně má v Československu největší platnost. Úroda nebyla valná, výkup obilovin zdaleka nedosahuje předpokládaného plánu a vláda musela tedy přiznat barvu a vydat přísná nařízení proti plýtvání. Jak známo, není-li dost píce, není možno chovat dostatek dobytka. Nyní ministerstvo zemědělství ukládá družstvům upravovat a využívat i slámu a významným zdrojem krmiva je prý i drůbeží podestýlka.

Evropské zastoupení EL (pro redakční věci): EL-Evropské listy, Postfach 70 0103, D-6000 Frankfurt/M. 70.

Evropská administrace a expedice: Galerie Krause, Tumbelenstr. 37, CH-8330 Pfäffikon ZH.

Způsoby placení:

V NĚMECKU:

• bankovním převodem na adresu EL, Evropské listy Postfach 70 0103. Název banky: Commerzbank, D-6000 Gräfr. 85, Frankfurt/M. 90. Číslo konta: 64 00 220 — Směrovací číslo banky: 500 400

• zelenou složenkou (Zahlkarte), kterou si můžete ve Frankfurtu vyžádat nebo obdržít čistou na každém pošt. úřadě v NSR. — Název konta: EL-Evropské listy — Postscheckamt Frankfurt/M. — Číslo pošt. šekového konta: 3281 90-608

• V Německu (ale také z ciziny do Německa) můžete platit červenou (nebo žlutou) poštovní poukázkou na adresu EL, Postfach 70 0103, D-6000 Frankfurt/M. 70. V tomto případě připište na složenkou výše uvedené postscheckkonto, tedy: 3281 90-608, Postscheckamt Frankfurt/M. **Prosíme čtenáře v cizině, kteří platí do NSR, aby dávali tomuto poslednímu způsobu přednost, neboť nám ušetří vysoké bankovní poplatky.**

VE ŠVÝCARSKU:

• Převodem z banky na Schweizerischer Bankverein, Fil Obestrass, 8033 Zürich s poznámkou "Z. G. Americké listy P5622 "890".

Roční předplatné na 52 čísel (od r. 1976): v Německu DM 46, —, pololetně DM 23, — čtvrtletně DM 11,50. Ve Švýcarsku SFr. 50,00, pololetně SFr. 25,00, čtvrtletně SFr. 13,00. V jiných zemích v příslušném přepočtu. —

Nezapomeňte hlásit každou změnu adresy. — Ukázková čísla zdarma.

Americké listy/Evropské listy EL. Vydává a tiskne Universum Sokol Publication, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861, U.S.A. Tel.: (201) 826-1998. Vedoucí redaktor: J. Martinek. • Redakce v Evropě: Evropské listy EL, D-6 Frankfurt/M. Postfach 70 0103, Bundesrepublik Deutschland. — Redaktor: Václav Hora. • Vychází každý týden s výjimkou dovolené. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Veškerá tisková práva vyhrazena.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu

EVROPSKÉ LISTY,

Galerie Krause, Tumbelenstr. 37, CH-8330 Pfäffikon ZH. Přihlašuji se za odběratele EL a předplatné zaplatím celoročně, pololetně, čtvrtletně. (Nehodící se škrtněte). Roční předpl. Sfr. 50,00, pololetní Sfr. 25,00, čtvrtl. Sfr. 13,00 nebo přepočít v jiné měně. Platit lze pošt. složenkou nebo šekem.

Jméno
Adresa
Podpis

Konservatismus - ne a ano

Ferdinand Peroutka

Jak ráno i večer se nám kaže a jak i sami bez pomoci jiných vidíme, svět prochází hlubokou změnou. Kdo si přeje, aby lidské záležitosti se dostaly do varu, může být spokojen. Přesto určité rozdíly nebyly smazány. Svět jako celek je unášen změnou, ale v každé zemi stojí proti sobě více nebo méně bojovně tábor změny a tábor stálosti. Řekněme: liberalismus a konservatismus. Nejdříve ve své mysli očistíme oba směry od kořistníků a hlupáků, kteří se na ně nalepili. Co dále? O hlasatele změny netřeba mít starosti, ne-se je duch doby, kde kdo hledá slávu v rozbíjení toho, co bylo, nikdo, jak se zdá, v udržení něčeho. Liberálům snadněji se píše. Není obtížno v této době navolit na konservativce hanbu nemyšlivé setrvačnosti, zaostalosti, ulekanosti, snad i zlovůle, jakoby toto, nic jiného, byla jediná role konservatismu v historii. Zápas — aspoň z této strany — je politický, ohnivý a často se vyjadřuje opovržením. Není a nebyl konservatismus nic více než to, jak jed politického zápasu jej dovede představit.

Vyslovili jsme, patrně marně pro tuto chvíli, slovo "historie". Socha této staré bohyně byla uložena do skladiště, doba je naladěna protihistoricky. Neboť, nenilž pravda, s potěšením zijeme v čase zcela novém, nepodobném všem časům minulým. V mladých lidech protihistorismus nabyl téměř vášnivosti. Někdy směle žádají — aby nebyli obtěžováni a aby historie byla z jejich vzdělání zcela vyloučena. Paradoxní to obraz moderní mysli: honosí se svou absolutní otevřeností, ale z nějakých důvodů se uzavírá poučením, která by mohla přijít z minulosti. At' jakékoli jsou mezi námi rozdíly, zdá se, že my všichni na základě jsme pro demokracii. Míváme i dojem, že demokracie teprve s námi přišla na svět a že jen my rozumíme, co je demokracie. Jestliže však se své pídě času vzhledneme: demokracie přišla na svět před dvěma tisíci lety ve starém Římě a v dobách historičtější naladěných starý Řím platil za učitele demokracie, ne-li jinak, tedy aspoň jako sběrna zkušeností, jež s demokracií byly hned na začátku udělány. Kdo hodlá toto připomenout, musí být připraven, že mu bude řečeno: děkujeme, ale jak vzdálené, zaprášené, jak profesorské. Snad. Přes tuto předvídanou nepřízeň zkoumejme, jak to bylo. Tím spíše, když podle Thukydida velkého díla "Válka Pe-

loponeská", zkušenosti starého Řecka byly podobné. Tato kniha, napsaná 300 let před Kristem, obsahuje v sobě všechny nám známé lidské elementy i následky těchto elementů. Zda dějiny za nejrůznějších vnějších okolností nehrají vždy na stejný nástroj — lidskou povahu? To — ovšem — je konservativní názor.

Byly v starém Římě dvě strany, strana senátu a strana lidu, v dnešních termínech strana konservativní a strana pokroková, liberální. Jedna druhou gržela na uzdě. Právo na pokrok i právo na konservatismus byly uznány a vtěleny do politického řádu. Demokracie byla napjetím mezi dvěma směry, které až komicky bývaly pamětlivý své rovnoprávnosti. V některých válkách jeden den velel generál, patřící ke straně senátu, druhý den generál patřící ke straně lidové, at' jakkoli škodlivé toto střídání mohlo být. Byl to složitý systém, ale když složitost přestala, když děje tak se vyvinuly, že z nich vyšla vláda jedné strany, tragédie přišla do Říma. Nejdříve samovláda Mariova za stranu lidovou, potom samovláda Sullova za stranu senátu, s nimi hromadné, nemilosrdné vraždění. A studium Říma nám osvětluje cesty, po nichž přichází pád demokracie a nástup císařů s různými variacemi Nerona. Patrně mezi několika hlavními příčinami nejhlavnější byla ochabnutí občanských ctností, nahrazení armády občanské armádou zoldnéřskou. To vydalo slát na pospas těm, kdo měli zbraně.

Včera se na silnici překotil těžký nákladní vůz. Proč? Řidič vjel do zatáčky plnou rychlostí, otočil kola, ale těžký náklad setrvačně pokračoval dosavadním směrem. Náhlý obrat kol se odloučil od setrvačnosti nákladu — kola prohrála, vůz se překotil. Jestliže se obrátíme k záležitostem obecnějším, můžeme citovat filosofa: "Převaha politiky nad skutečným lidským stavem přináší nejtěžší škodu." Nákladní vůz se překotil, poněvadž kola byla obrácena příliš náhle. V lidských záležitostech vznikají nesnáze, jestliže politikové si počínají příliš náhle, jestliže jedna změna za druhou bije do pomalejší vnímavosti občanů, jestliže člověk přestává cítit pod sebou základnu. Tu pak ve volbách vidíme konservativní vítězství větší nebo menší. Tu konservatismus představuje tíhu lidského nákladu a poučení, že není možno člověka úplně manipulovat. Je dokonce možné dovolat se

Marxe. Sověty hnětou dialektickou nauku podle své vůle do té či oné podoby, ale smysl jež Marx dialektice dal, zůstává jasně obsažen v jeho spisech. Dialektika, učil Marx, je napjetí mezi dvěma nezbytnými směry; každý pokus potlačit jeden z nich "rozsekává dialektický pohyb na dva kusy", je to konec dialektiky, pravil Marx. Tu, na samém začátku sociální vědy, projevovalo se tušení, že pokrok a váhavost, vzlet a tíha, rozmach a korektura budou dva věční soupeřníci člověka. Z tohoto důvodu Marx nezacházel tak opovrhlivě jako Lenin s ideou, že k velkým společenským změnám je třeba, aby za nimi stála většina.

Existuje lidský sklon zjednodušovat si věci, vyloučit tu nebo onu část skutečnosti, vidět to nebo ono jako dokonale dobré nebo dokonale špatné, přiznávat jedné vlastnosti svrchovaná práva. To neobstojí v složitém světě. Roku 1939 byl v Anglii z politického propadliště vytažen zatvrzelý konservativce Churchill a povolán, aby čelil Hitlerovi. Měl za sebou celou serii politických porážek, ale pod jeho vedením Anglie prožila snad nejslavnější epizodu svých dějin. Poněvadž Anglie odporovala Hitlerovi ve chvíli jeho největšího triumfu, ostatní svět byl povzbuzen, aby také odpovíral. Na několik chvil světová demokracie byla odkázána na to, co dovedl Churchill. Dosavadní hrdinové civilního života, skvělí debatéři, velká většina anglických spisovatelů — a herců, všichni po pět let nalézali dobré důvody pro to, aby Anglie odzbrojovala, zatím co Hitler zbrojil. Ti všichni celkem ochotně ustoupili Churchillovi. Proč konservativce byl lépe uzpůsoben vstoupit do války než jeho liberální a socialističtí kritikové? Odpověď na to může být jen psychologická. Snad Churchillovi kritikové sami o sobě zapochybovali. Měli mnoho ctností, ale jednu v sobě nevypěstovali: jak se bránit tomu, kdo nás chce zničit.

Americký romanopisec byl často povrchní, často dojímavý, vždy talentovaný hlasatel bouřlivého jazzového věku po první světové válce. V jakési přestávce v jeho hedonismu, jednomo, neznámo odkud, zablikala v jeho rozumu velká myšlenka: "Genius je ten, kdo v sobě dovede současně udržet dvě protikladné ideje." Vskutku, jestliže pravdy liberalismu i konservatismu, také jejich omyly jsou spočítány, vychází z toho theoretický ideál: nejlepší vládce je ten, který v sobě sloučí předno-

LEKCE

THOMAS MOORE

Tolik času utraceno,
Tolik bolu, čekání,
Žhavá jiskra zraku ženy,
Osudová zklamání,
V beznaději srdce trpí,
Marně Moudrost volá zpět.
Beznadějně její lekce,
Folianty tlustých knih,
Bílá ramena když lehce
Když mne vábí, její smích,
Rudá krása rudých retů,
Škoda jen, že svítání
Vrátilo mne k skutečnosti.
Pošetilost? Zklamání?
Okouzlení? Zanícení?
Horké hlavy přeludy?
Věčných věků zaslíbení?
Plánované záludy?

Nevím. Hlava se mi točí,
V této škole nejsem sám,
Nevím, zda jak léta miji,
Graduaci vystřídám
Pošetilost mnoha lekcí,
Chladným zrakem úsvitu
Zkušenost-li mnoha lekcí,
Pomůže mi svoji skepsi
Vzbudit Moudrost hlasem svým.
Nevím zda tu pošetilost
Moudrosti kdy nahradím?

ANTONÍN CEKOTA

Potravinová krize v Rusku

Západní tisk přináší stále častěji zprávy svých dopisovatelů ze Sovětského svazu o následcích loňské katastrofální sklizně. Dopisovatelé New York Times, Washington Postu, Newsweeku i Frankfurter Allgemeine Zeitung se shodují v tom, že i přes obrovské nákupy obilovin na Západě, zůstává sovětské zásobování problémem. Loni byla sklizeň obilovin o 75 milionů tun nižší než se počítalo — a následky toho se projevují, třebaže Sovětský svaz koupil od Západu, především od Spojených států, na 30 milionů tun obilovin — což ovšem svým občanům nepřiznal. Nedostatek obilovin se projevuje především v nedostatku masa; v zimě bylo totiž nutno porazit spoustu dobytka, vepřů a drůbeže, což sice vedlo k množství masa na trhu v zimě, dnes se však projevuje bezmasými dny v restauracích — prázdnými pulty na ven-

kově a přehnaně vysokými cenami na volných rolnických trzích v Moskvě. Navenek se ovšem zachovává zdání dostatku; sovětská tisková agentura Novosti vydala ve Washingtonu prohlášení o skutečném prý důvodu zavedení těchto bezmasých dnů: obyvatelstvo se prý má upozornit na výživnou hodnotu ryb a na nejrůznější možnosti úpravy rybích pokrmů! Situace se zásobováním masem je zejména na venkově tak říkajíc katastrofální. Masné obchody v Omsku nabízejí místo masa kosti a hlavy. V Kazani se prodává maso koňské. V Tallinu jsou kupující štěstí, když se jim podaří sehnat vepřové šlachy. "Pošli nám trochu masa, už měsíce jsme je ani neviděli!" napsala jedna hospodyně ze Svěrdlovského svému bratrovi do Leningradu. "Poslal (Dokonč. na str. 6.)

sti obou směrů a vyhoví i pudu jít dopředu i pudu opatrnosti. Ačkoli je to theoreticky bezvadné, historie zřídka jestliže kdy, postupuje dopředu takto spořádaně. Mnohem spíše postupuje tvrdým někdy i nemilosrdným zápasem dvou směrů. Normální, nejčastější lidské vědomí není geniální, a "udržet v sobě současně dvě protikladné ideje" je nejvzácnější výjimka. Ne vždy lidé nosí ideje v hlavě, často je nosí připnuté na kabátě a nejdříve ze

všeho mávají praporem. Politika se stala ještě větším Veličenstvem než bývala. Pod jejím nejemným vlivem ten nebo onen směr bývá zbytečně vydáván za padoucha. Snad je možný jakýsi trénink. At' člověk se neptá předem, je-li ta nebo ona idea liberální nebo konservativní. At' se ptá, je-li to podle jeho nejlepšího úsudku idea správná. A' má dříve věc než pojmenování. Zatím je zmatek, a konservatismus, na příklad, někdy obhazuje svobodu vědeckého badání.

NADĚJE?

Politici a vojenští představitelé Atlantického obranného společenství pohlíží nyní s větším sebevědomím do budoucnosti a hovoří s nadějemi o schopnosti NATO zastavit útok z Východu.

Zdrojem tohoto sebevědomí jsou nové zbraně. Spojené státy například vyrobily nový granát, který se otevře ve vzduchu nad nepřátelskými jednotkami a zasype je minami. Podobný typ rakety se vyvíjí v západním Německu. Také helikoptéry jsou vybavovány účinnějšími zbraněmi.

Hlavní pozornost věnují odborníci protitankovým raketám a čerpají při tom ze zkušeností poslední války na Blízkém východě. Egyptské jednotky v prvních dnech vpádu na Sinajský poloostrov dosahovaly, vyzbrojeny protitankovými raketami sovětské výroby, překvapivých úspěchů. Nové protitankové rakety, jež bude mít k dispozici Atlantické obranné společenství, jsou tak dokonalé, že existují pochybnosti o účinném nasazení tanků jako útočné zbraně. Vrchní velitel NATO v Evropě, americký generál Haig považuje však přesto za neúčinnější protitankovou zbraň ještě lepší a pohyblivější tank druhé strany. O tomto problému vedou odborníci dlouhé diskuse. Podle zpráv zpravodajské služby Atlantického obranného

Mezinárodní přehled

společenství se prý diskuse o účelnosti tanků vedou nyní i v kruzích Varšavského paktu.

At' tak či onak — protitankové rakety mají větší doštel a jejich výroba je podstatně levnější, uvědomíme-li si, že nová generace tanků bude neobyčejně nákladná: jeden tank má stát přibližně milion dolarů. Dnes má Varšavský pakt k dispozici v Evropě asi 19 tisíc tanků a Atlantické obranné společenství asi 6 a půl tisíce. Varšavský pakt má také více mužů ve zbraní: 925 tisíc, ve srovnání s NATO, které disponuje 777 tisíci muži. Východoevropské nadvládě ve vzdušném prostoru (Varšavský pakt má 3750 letadel a Atlantické obranné společenství 1500) chtějí západní vojenští odborníci čelit dalším budováním systému protivzdušné obrany a opětným nasazením zkonalených protiletadlových děl. Generál Haig navíc zavedl řadu opatření, která mají zvýšit pohotovost jednotek, umístěných na hranicích vojenských bloků. Haig vypracoval řadu opatření — jak dostat rychleji jednotky do míst, kde se očekává hlavní úder nepřítel, a vyžval Spojené státy, Velkou Británii a Kanadu, aby zkrátily dobu až doposud nutnou k přemístění svých jednotek do Evropy.

PO BOUŘÍCH V POLSKU

Ve Varšavě skončilo soudní přelíčení se sedmi dělníky traktorové továrny Ursus, obžalovanými, že při protestních akcích proti zvýšeným cenám potravin vytrhali železniční kolejnice a způsobili vyšínutí dvou lokomotiv — čímž se dopustili trestného činu poškození národního majetku. Rozsudky mají být sice vyneseny později, ale z výše trestů, které navrhl státní žalobce, možno soudit, že budou poměrně tvrdé. Státní žalobce plédoval pro to, aby jeden z obžalovaných byl odsouzen do žaláře na tři roky, tři na čtyři roky, dva na pět let a jeden na šest let. To se však západní novináři dozvěděli jen na chodbách soudní budovy. Do soudní síně žádnému z nich nebyl totiž povolen přístup.

Podle zpráv má být postaveno před soudy v příštích týdnech ještě dalších 17 dělníků, a větší počet dělníků se má zodpovídat před takzvanými soudružskými soudy v různých průmyslových závodech. Nezdá se však, že by varšavský režim měl zájem pořádat politické monstrprocesy. Při soudním přelíčení ve Varšavě se státní žalobce vyvaroval pranýřovat obžalované jako politické diversanty a sabotéry nebo odpůrce socialismu. Žádal, aby byli potrestáni jen za to, že způsobili materiální škody.

Jak rozsáhlé škody při protestních demonstracích vznikly, postupně prozrazuje polský tisk. Týdeník *Politika* napsal, že v městě Radom, jižně od Varšavy, bylo zapáleno nebo demolováno 37 obchodů, 11 kiosků, sekretariát komunistické strany a několik veřejných budov. Dvě osoby přišly o život. Demonstranti zaútočili také na nemocnici, ale lékaři a ostatní zdravotní personál se jim postavili na odpor. Při výtržnosti došlo také k drancování obchodů a skladišť.

NĚCO O ŠVÉDSKÉ MONARCHII

Diskuse o monarchii a republice je ve Švédsku prastará. Přejímáním jako vznik marxistické dělnické strany, kterou byla sociální demokracie. Když jeden řečník v roce 1914 na táboře lidu provolal slávu republice, byl za to odsouzen k zaplacení pokuty. Nezaplatil ji sám. Dělnictvo na pokutu vybralo po jednom öre na hlavu. V roce 1918 se o republice hovořilo mnohem nadšeněji než kdykoli poté. Jistě. Události v Rusku a Německu měly svůj ohlas i ve Švédsku. Věrna Marxovým požadavkům rovnosti mezi

lidmi, vytyčila sociální demokracie už dávno vyhlášenou republiku za svou první ideovou zásadu. Jsou ale tisíce marxistů a komunistů, kteří chodí do kostelů, ačkoli by vlastně neměli, a je sociální demokracie, která nedbá své ideové zásady číslo jedna, ve švédském případě, požadavku zrušení dědičné monarchie. Už zakladatel strany Branding považoval zrušení monarchie za požadavek neaktuální a tedy vytyčený pro forma a aby bylo ideologii učiněno za dost.

Brandingův názor převzali Taage Erlander i Olof Palme, kteří v různých dobách prohlašovali, že zrušení monarchie je v dané chvíli nevhodné probouzet, protože "máme jiné a závažnější úkoly, které bychom tímto požadavkem ohrozili". V řadě ministerských předsedů byl dokonce jeden, byl v čele vlády za války a jmenoval se Peer Alvin Hanson, který v roce 1944 žádal, aby zastaralý požadavek zavedení republiky, byl z programu strany vyškrtnut. To se sice nestalo, ostatní sociálně-demokratické dělnické strany Skandinávie však zrušení monarchie nepožadují vůbec. Říká se, že k tomu hodné přispěly vlastenecké postoje korunovaných hlav v době německé okupace, která jim zjednala jednoznačné sympatie jejich národů.

Starého krále Gustava Adolfa šestého měli rádi, za uvážlivost, moudrost, za to, že byl vědec a měl rád lidi i květiny. Jeho vnuka, vládnoucího Karla Gustava šestnáctého se lidé dosud nenaučili mít rádi za něco. Požívá ale všeobecné úcty i přes své mládí. Tento citový vztah veřejnosti ke královskému dvoru vodu na mlýn republikánům nenaháněl, spíše jim bral vítr z plachet. Před deseti lety podalo přes třicet poslanců interpelaci ve věci zavedení republiky. Akce skončila u ledu. Dnes o republiku usilují sociálně-demokratický svaz mládeže a sociálně-demokratický svaz žen. Ale ani jeden z nich si nedělá iluze, že by republika při dnešním veřejném mínění byla něco víc, než hodně vzdálená naděje. A na druhé straně: Z královské svatby se stal kšeft, ze kterého tyl kdektý medailér, fotograf, a výrobce suvenýrů všeho druhu. Pošta vydala dvacet milionů známek a státní mincovna pamětní stříbrnou padesátikorunu v dvoumilionovém nákladu, po kterém se jen zaprášilo. Jistě, že ty mince koupili taky spekulanti. Kromě nich to ale byly i desettisíce pracujících, pro které by hlasitá diskuse o zrušení monarchie mohla dneska být dostatečným důvodem, aby v

ITÁLIE — ZÁPAD

Rozruch kolem výroku západoněmeckého kancléře Schmidta o západním odmítnutí hospodářské pomoci Itálii v případě, že by tam vstoupili do vlády komunisté, označil britský ministr zahraničí Crosland za "bouři ve sklenici vody". Crosland, který se zúčastnil v Bruselu zasedání ministerské rady Evropského hospodářského společenství, současně popřel, že na červnové vrcholné konferenci na Portoriku došlo v otázce této hypotetické pomoci za hypotetického vnitřního vývoje v Itálii k nějaké formální britsko-západoněmeckofrancouzsko-americké dohodě.

Poznámky tohoto druhu mají za nynějšího předvolebního ovzduší v západním Německu jednoznačně vnitropolitický účel, ale nezůstávají bez negativního ohlasu v zahraničí a svádějí pozorovatele k úsudku, že kancléř Schmidt "mluví příliš otevřeně".

Ted' se na kancléře Schmidta zvláště zlobí ti zahraniční socialisté, kteří spolupracují s komunisty, jako třeba ve Francii. V případě onoho výroku neautorizoval západoněmecký kancléř žádné uveřejnění. Na to upozornil mluvčí bonnské vlády Grünewald, podle kterého nešlo ze strany nejvyššího západoněmeckého vládního představitelů stejně o žádné vměšování do italských vnitřních záležitostí, nýbrž jen o upřesnění už známého postoje. Západoněmecký ministr zahraničí Genscher ubezpečil Rumora pokračující dobrou vůli Bonnu vůči jeho zemi a prohlásil — že Schmidty poznámky byly v tiskových citátech vytrženy z kontextu.

Letošní konference na Portoriku se konala bezprostředně po italských parlamentních volbách, jejichž výsledek, který v podstatě nevyjasnil italskou vnitropolitickou situaci, se tak nabízel samočinně k neformální diskusi. Není žádným tajemstvím, že z hlediska západního společenství by vstup komunistů do italské vlády vytvořil problémy. Americký prezident Ford o tom mluvil znovu také. Prohlásil, že Spojené státy nechtějí italskému lidu nic předpisovat, ale uvědomují si, že účast komunistů v římské vládě by byla negativním vývojem pro Severoatlantické společenství.

podzimních volbách hlasovali proti sociální demokracii, udržující marxistický požadavek zrušení monarchie v dostatečné vzdálenosti od živých občanů země dneška.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.75% přinese 8.17%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na šest roků

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnosu od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplácíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připisujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$40.000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation* ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,

Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET

Bronx, New York 10458

DRUHÝ STUPEŇ DRZOSTI

Milan Schulz

Zkusme si představit nepředstavitelné: do československého nebo sovětského vězeňského psychiatrického nápravného zařízení přijde americký novinář a žádá o možnost volného vstupu do budovy a o možnost hovoru s chovanci ústavu.

Prý si chce zjistit, zda jsou skutečně nemocní. Příslušný úředník začne telefonovat se svými nadřízenými a po jisté chvíli je návštěva povolena. V úřednickově doprovodu pak novinář dojde k vězňům a volně s nimi hovoří; nejprve se skupinou, která si stěžuje na různé ústrky a žádá, aby to novinář napsal; pak s vedoucím jakéhosi výboru nespokojených nemocných vězňů, kteří tvrdí, že nejsou nemocní a že jini, skuteční — jak se říká — "blázni" patří do normálního ústavu. Novinář pak volně odejde a napíše to do novin.

Nuže tak, jak je nepředstavitelné, že by jakéhokoli novináře, který by chtěl popsat jakýkoli takový ústav, kamkoli v totalitních režimech vpustili, tak je hodné podivu, že se propaganda týchž států neostýchá vědomě využít opačných zvyklostí demokratických států a na tom stavět viklavou chatř polopravd. Konkrétní důkaz: reportáž sovětského časopisu Nová doba, přetištěná zkráceně v pražském týdeníku Svět práce. Titul: Za mřížemi Matteawanu. Autor: Ion Andronov. Tento sovětský novinář se — jak píše — dostal způsobem — který jsme shora přesně vyličili, na jednu americkou vězeňskou psychiatrii nedaleko New Yorku, kde se — jak on píše — letos v dubnu "vzbourilo dvě stě vězňů", kteří zorganizovali "kolektivní protestní akci" a "zavedli samosprávu". To vše — vlastně ve vězení! Sovětský novinář hovořil skutečně jak s některými pacienty (nad nimiž například v jejich pokoji visela portorická vlajka s nápisem "Za svobodu a nezávislost!"), tak s "mluvčím výboru vězňů", s černošským výtvarným umělcem — říká reportáž — "s inteligentní jemnou tváří". Ten také Andronovovi sdělil hlavní důvod protesty vězňů: prý byli svezeni z různých věznic; mají přísný režim a vypršeli někomu trest, není propuštěn, protože je pokládán za duševně chorého; žádají, aby byli převedeni zpět do žalářních cel nebo do civilních psychiatrických léčen, což prý platí i pro asi stovku dalších pa-

cientů, kteří podle názoru protestujících zase nepatří mezi vězně, ale mezi bláznů. A "mluvčí" opět odešel a sovětský novinář vyšel z ústavu a napsal pro svůj časopis "senzační" reportáž o amerických psychiatrických klinikách — kde se vězni občané, kteří prý nesouhlasí s tamním společenským systémem.

Židovský žargon říká takovému postoji "chucpe", což je o dobrý stupeň víc, než když se řekne "drzost". Ono je taky o víc než jeden stupeň horší, když demokratické poměry ve Spojených státech začne v drastických barvách líčit právě představitel jedné z nejstarších diktatur na dnešní zeměkouli. A právě na příkladu, který je v očích světové veřejnosti stejně dobře znám jako ostudné místo společenských poměrů právě především sovětských.

Sovětská reportáž v pražském Světě práce však nabyla bizarnosti ještě dalším faktem: její autor píše, že byl na návštěvu onoho zařízení připraven tím, že shlédl — dnes v Americe a v celém světě slavný — film: Kukaččí hnízdo. Film velmi chválí, byť ani jeho obsah nedokáže převyprávět bez falsifikací, píše o pěti Oskarech — kterých se mu letos dostalo, i to, že byl označen za nejpopulárnější a nejprav-

divější ve Spojených státech za posledních 40 let. Jen jedno se čtenář nedozví: že tento film natočil Miloš Forman, český režisér, který už nějaký ten rok žije mimo Československo, což je samozřejmě hřích.

Ale: proč se právě tak kritický film — jak píše novinář Andronov — už dávno nepromítá právě v československých a v sovětských kinech? Proč o něm naopak český a slovenský divák nemá vědět vůbec nic?

Odpověď je jednoduchá: Formanův film je skutečně dobrý a vypovídá o dnešním světě v podobnostech sotva omezených jen na zemi svého původu; spíše naopak: totalitní společenské poměry by mu vytvořily kulisu s novými a dosud neobjevenými souvislostmi; jistě i právě proto, že film režíroval český současník.

A ještě drobnost: ten — jistěže v očích propagandy nepatrný, téměř přehlédnutelný — rozdíl je v tom, že v demokratické společnosti se o kritických jevech života točí kritické, ale i veřejně slavené filmy; totalitně řízená společnost tvůrce takových pohledů v lepším případě vykazuje ze země; v horších je zavírá. Například do psychiatrických léčen.

Tragedie Libanonu v Záp. tisku

6-letý Mahmud z Jahmuru v jižním Libanonu ležel již týdnem v horečkách. Jediný lékař, který měl ordinaci ve vesnici, žije už delší dobu na Kypru. A okresní nemocnice v Mardžajanu odmítla chlapce přijmout. Léky nejsou v Libanonu k dostání ani na černém trhu. Zoufalí rodiče posadili proto nemocného chlapce do auta a hledali záchranu několik kilometrů jižněji, na nepřátelském území Israele. Z Jahmuru a z tuctu jiných jiho-libanonských vesnic se táhne každého rána kolona aut k israelským hranicím. Je to hranice, která pamatuje různé případy palestinských teroristů, hranice z ostatních drátů, věží, španělských jezdců a elektronických poplaš-

ných zařízení. A přece se na dvou místech denně otevírá celkem na čtyři hodiny pro všechny lidi z Libanonu — kteří potřebují pomoc jakéhokoliv druhu.

Tak popisuje týdeník "Der Spiegel" dnešní situaci na libanonsko-israelských hranicích. Na israelské hranice dovažejí auta a povozy zraněné a nemocné, většinou děti nebo těhotné ženy. Auta s červenou Davidovou hvězdou je ihned převážejí do nemocnic. Ošetření i pobyt v nemocnicích Israele je zdarma. Přicházejí také uprchlíci. Jako 18 žáků řecko-katolické klášterní školy v Bejrutu, které našly útočiště v jednom klášteře v Jeruzalémě. Libanonci rovněž nakupují v Israeli všechny po-

Ze života sov. dissidentů

Britská televizní stanice Granada vysílala interview s několika sovětskými dissidenty o podmínkách jejich života v Sovětském svazu. Film natočili v dubnu členové britského televizního týmu, kteří přijeli do Sovětského svazu na turistické visum. Film museli ze Sovětského svazu propašovat. Dva z dissidentů, Anatol Šaranský a Boris Levitas, provázeli britské filmaře po Moskvě a ukazovali jim místa, kde v posledních letech demonstrovali za svá práva příslušníci menšinových skupin: Židé, povolžští Němci, Ukrajinci a Tataři. O některých těchto demonstracích svět skoro nevěděl — například o protestu Ludmily Oldenburgerové, sovětské občanky německé národnosti, která se spolu se svými třemi dětmi připoutala ke sloupu poblíž budovy ústředního výboru sovětské komunistické strany. Byla za tento čin odsouzena ke dvěma letům žaláře podmíněně. Jiná skupinka sovětských občanů německého původu, potomků německých přistěhovalců ze sedmnáctého století — demonstrovala v lednu 1974 před západoněmeckým velvyslanectvím v Moskvě a žádala svobodu emigrace. Na otázku, jak reagují ostatní sovětské občany na

podobné demonstrace menšin, Anatol Šaranský odpovídal: "První reakcí je úžas, že se někdo něčeho takového vůbec odváží. Pak někteří vykřikují, že by nás měli poslat na Sibiř, ale jiní dissidenty vyzývají, aby zvedli své transparenty ještě výš, aby si je každý mohl přečíst." Oba dissidenti zdůraznili, že sovětský režim si nemůže dovolit všechny dissidenty zatknout, neboť stojí o dobrou pověst na Západě, o tamní výroby a úvěry. Chce se proto Západu prezentovat jako země demokratická a moderní.

Jiný sovětský dissident — židovský aktivista Vladimír Slepak řekl v moskevském interview s pracovníky britské televizní společnosti Granada, že bez tlaku ze Západu by většina dissidentů byla už v sovětském vězení. Slepak, povoláním televizní elektronický inženýr, požádal před pěti lety o emigraci do Izraele; jeho žádost však byla zamítnuta. V rozhovoru s vysokým činitelem KGB se Slepak dověděl důvody zamítnutí: je prý nositelem státního tajemství — ví například, že v jeho vlastním technickém oboru je Sovětský svaz o dvacet let pozadu za Spojenými státy a Západem vůbec.

Další referát, týkající se života dissidentů v Sovětském svazu, přinesl americký deník Washington Post. Jeho moskevský dopisovatel rozebírá nová sovětská celní a měnová ustanovení, která do značné míry ztěžují zejména nezaměstnaným sovětským dissidentům jejich obživu. Od prvního ledna například platí nové měnové předpisy a celní tarify na valuty, získávané soukromníky ze zahraničí, a na nákup zboží ve speciálních valutových obchodech, zvaných Berjozka. Místo někdejších 600 rublů za sto dolarů tak nakonec majitel tvrdé měny dostane pouhých padesát rublů, což znamená drastické snížení životní úrovně pro občany, kteří jsou na peněžních darech ze zahraničí závislí, neboť pro svou kritiku režimu nebo pro žádost o emigraci ztratili zaměstnání. Nyní vstupuje v platnost také další opatření: drastické zvýšení dovozního cla z dárkových balíčků ze zahraničí. Některé kusy šatstva, například kožich — budou nyní stát odesílatele, který obvykle platí celní poplatky za příjemce, desetkrát tolik jako dříve. Pro dissidenty, kteří jsou na takových zásilkách ze zahraničí závislí, je to velká rána.

třebné potraviny, a něco, co je pro arabskou zemi neuvěřitelné, benzin. Israelský major, který na hranicích koordinuje pomoc nemocným a raněným, prohlásil: "Toto je jediné místo na světě, kde spolupracují židé, křesťané a moslémové, aby zmírnili utrpení."

V telefonickém rozhovoru potvrdil israelský ministr národní obrany Šimon Peréz, že nejméně 3000 Libanonců překračuje denně israelské hranice. Všichni hledají pomoc nebo nakupují potraviny.

Dovolujeme jim vše nakupovat a platit libanonskou měnou i když není stabilní. Mohou nakupovat v našich obchodech se samoobsluhou. Mohou nakupovat benzin, vodu atd. Nikdo jim v tom nebrání. Vše je pro ně otevřeno. Chceme jim opravdu sousedsky a lidsky pomoci. Za lékařskou pomoc nemusejí nic platit. Ta je zdarma. Nic zato neočekáváme. Kdyby se snad v budoucnosti měli vyvinout lepší vztahy, to by byla pro nás největší odměna. Zatím se jim aspoň my snažíme ukázat, jak by spolu měli vycházet dobří sousedé...

Jistě zajímavá zpráva o stavu na israelsko-libanonských hranicích.

Co Čech to...

... čtenář knihy

XI Vsesokolský slet v Praze 1948

Subskripční cena \$9 (u objednávek placených předem včetně poštovného). Objednejte v krajanském knihkupectví KUŠKA HOUSE, Dept. PA, P. O. Box 1507, Kingston, Ont., Canada K7L 5C7.

Nový časopis

Časopis "Scéna 76", Čtrnáctidenník svazu českých dramatických umělců pro otázky divadla, filmu, rozhlasu a televize", vychází na výborném papíře. Zřejmě pro svůj malý náklad. Tiskne se totiž knižtiskem, který musí mít lepší papír než rotační časopisy, jako byly třeba "Divadelní noviny". Čtyři a půl roku trvalo, než se podařilo založit dnešní Svaz českých dramatických umělců, a další tři a půl roku se připravoval tento čtrnáctidenník o osmi stranách. To je svým způsobem vytrvalostní rekord. V seznamu spolupracovníků nacházíme plukovníka bezpečnosti, kněze, divadelního historika a několik propagandistů, dále funkcionáře a penzisty a pamětníky. Jen těch, kteří dělají soudobé divadlo je mezi nimi poskrovnu. Po této stránce by se list mohl právem nazývat "Divadelní muzeum".

Pokud jde o úroveň, musíme "Scénu 76" porovnat se zakázaným měsíčníkem "Divadlo" a s "Divadelními novinami". "Divadlo" byl teoretický a kritický list, v němž si rozhodovali odborníci. Lat'ka byla postavena velmi vysoko, na mezinárodní a světovou úroveň. Časopis přinášel eseje o světových moderních i starých divadelnících, analyzoval a dokumentoval příkladné domácí i zahraniční inscenace a přinášel v každém čísle úplný text domácí nebo zahraniční hry, při čemž často šlo o poslední aktualitu.

Z toho všeho ve "Scéně 76" není ovšem ani stopy. List jen znovu a znovu opakuje tisíckrát řečené poučky o angažovanosti a stranickosti, občas si zajubiluje a hlavně krotce referuje o představeních v Praze i na venkově.

Vývoj divadla se zastavil — novátorství takového Grossmanna, Radoka a Krejčí jsou zavržená, místo nich se oprašuje tak zvaná klasika, sovětské agitky a dávno zastaralé divadelní postupy. Ani to by však nestačilo vyplnit každých čtrnáct dní osm stránek, a tak se tu píše také o filmu, rozhlasu a televizi, ačkoli tato média mají své vlastní časopisy. Protože však ve všech těchto listech jsou v podstatě tiž spolupra-

POZADÍ CHLADU

V posledních týdnech se citelně ochlazuje vztahy mezi Maovou Čínou a Japonskem. Pekinská tisková agentura Hsin-Hua dokonce prohlásila, že japonský ministr zahraničí Mijazava kráčí ve stopách Leonida Brežněva, že zrazuje národní japonské zájmy a že pronáší na čínskou adresu zlovolné poznámky, kterými si chce vysloužit přízeň sovětských revisionistů. Kdo má zájem na zhoršení vztahů mezi těmito dvěma asijskými velmocemi? Kdo a proč v tuto chvíli až příliš hlasitě začal uvažovat o možnosti sblížení mezi Moskvou a Tokiem? Japonský ministr zahraničních věcí se v poslední době vyjádřil k dvěma důležitým problémům Dálného východu. Jednak si ce zdrženlivě, ale přesto výslovně odmítl až příliš masivní podporu Pekingů ve

Zlaté medaile . .

(Dokončení z 1 strany)

de i nejprominentnější, přestované, mazlené, všemožně protěžované špičkové sportovce "nejslavnější země světa" k tomu, aby dávali přednost západu. Budou žít tvrdý život — bez ochranné ruky své vlády, bez pravidelných vysokých platů, tváří v tvář veliké konkurenci, bez bavlnky, ale také bez škrtícího objektu nesvobody. Poznájí že opavdový život je vskutku boj. Vše bude záležet na nich, nikdo jim nic nedá zadarmo. Nevědí to, když žádají o asyl? Ovšemže vědí; svoboda je jim však dražší nežli jho ze zlať. Příští Olympiada je v Moskvě. Sovětům odpadá veliká starost: z domácí půdy jim žádný z jejich reprezentantů neutěče. Také něco jiného se docela jistě nestane: aby při příští olympiadě některý západní sportovec požádal o asyl v té "zemi, kde dnes znamená předevčirem . . ."

covníci, přesněji řečeno tytéž stranické kádry, liší se navzájem především názvy, formátem a papírem. A tak tři a půl roku připravovaný časopis "Scéna 76" nepřímě stavuje zatím mezi českými časopisy novou individualitu.

věci čtyř Severních ostrovů, které obsadil Sovětský svaz na konci druhé světové války a které od té doby s poukazem na novou realitu odmítá Japonsku vrátit. Tokio tyto čtyři ostrovy stále považuje za své území a z jejich navrácení učinilo podmínku pro podepsání mírové smlouvy se Sovětským svazem. Peking v této souvislosti hovoří, jak je jeho zvykem, o nových carech v Kremle a o tom, že tito carové uloupili svévolně japonské území. Zároveň je ovšem pro Peking tato otázka a její vyřešení velmi důležitá. — Kdyby Sověti ustoupili Japoncům, mohli by své územní požadavky předložit také Číňani. Z nějakého důvodu se však způsob, jakým Maova Čína podporuje tokijské nároky, stal japonské vládě nežádoucí. Moskva už Tokio pochválila za jeho korektní postoj. Druhým problémem, který pomohl vyvolat dnešní ochlazení, o kterém však čínské sdělovací prostředky zatím mlčí, je otázka diplomatického uznání Pekingu Spojenými státy. Před spěchem při řešení tohoto problému várovali japonští politici několikrát americké představitele. Ministerský předseda Mikij presidenta Forda a ministr zahraničí Mijazava svého kolegu Kissingera. Od obou amerických představitelů se japonské straně dostalo ujištění, že se s uznáním nijak nespěchá. Ale Tokio tomuto ujišťování pravděpodobně zcela nevěří. Ministr Mijazava se navíc obává, že by eventuelní prezident Carter a předseda demokratické většiny v americkém senátu, mohli nasadit rychlejší tempo. Tokio považuje navázání plných diplomatických styků mezi Washingtonem a Pekingem — v příštích 12 měsících — za nežádoucí a jako důvod uvádí obavy z další sovětské expanse. Z toho důvodu zatím pekinská propaganda mlčí, protože zde je třeba opravdu postupovat obezřetně. Stojí snad za čínským stanoviskem nějaký hlubší motiv?

Prudkost pekínské reakce vyvolává některé otázky. Například: znamená tato kritika, že se po Maově smrti Peking sám chce opět sblížit s Moskvou a připravuje na to sousedy, kteří by mohli být náhlou změnou nepříjemně překvapeni? Anebo je kritika vyvolána nevolí nad japonskými výzvami ke zdrženlivosti, jež mohou být diktovány obavami před tím, co přijde po Maově odchodu? Peking obvinil Japonsko z úmyslu oživit teorii takzvaných dvou Čín. Ale realismus japonského ministra zahraničí může být opravdu diktován skepsí, jak se bude vyvíjet čínská politika v budoucnosti. Na všechny dohady a otázky nezná nikdo spolehlivé odpovědi.

Potravinová krize . . .

(Pokrač. ze str. 3.)

Jsem jí po jednom známém dvě kuřata — červené maso není ani tu", řekl bratr této hospodyně novinářům. Na moskevském volném trhu lze maso koupit, avšak za drahé peníze — kilo pět, šest rublů. Je to však pedevším maso telecí, vepřové podle stížností sovětských zákazníků skoro není. Situace na venkově a ve velkých městech, kromě Moskvy a Leningradu, je mnohem horší. Na Ukrajině prodávají kolchozníci soukromě kuřata po desíti rublech za kus. V Čeljabinsku prý byly v zimě k dostání ve státních obchodech jen brambory, chléb a vodka. V Kijevě byly zavedeny dokonce dva bezmasé dny v týdnu. V gruzinském hlavním městě Tbilisi jsou dlouhé fronty na mléko a v jiných krajích je nedostatek cibule, zelí a ovoce. Po Sovětském svazu koluje tento vtíp: Víte, jak se straně podařilo vyřešit nedostatek masa v Saratově? Rozšířením vlakového spojení s Moskvou o dva vlaky denně!

Jiný vtíp zní takto: Předseda kolchozu slibuje kol-

chozníkům, že v komunismu bude mít každý z nich vlastní vrtulník. A k čemu to? diví se kolchozníci. No přece k tomu, abyste si mohli, když nebudou u nás k dostání klobásky, zaletět pro ně do Moskvy.

Uzeniny jsou důležitou součástí sovětské výživy a tvoří 40 procent celkové výroby masa. V prosinci loňského roku však byl vydán výnos, nařizující omezení hovězího a vepřového masa k jejich výrobě. Místo toho se má používat více šlach, kůže, chrupavek, ba dokonce bramborové moučky, mouky a jiných náhražek. Tedy zhoršení kvality za účelem udržení kvantity. Chut'ové se tím uzeníny ovšem nezlepšily. Některé jsou podle sovětských občanů tak špatné, že ani nestojí za to je shánět.

Sovětský svaz se snaží tuto situaci, která se podle názoru západních odborníků v nejbližších letech nezlepší, zvládnout nákupy na Novém Zélandě a objednávkami dalších milionů tun obilí ve Spojených státech.

Telegraficky ze světa

Na libanonsko-izraelské hranici, je delší dobu klid a Izrael tam zesiluje hlídky, aby toto území (t. j. jih Libanonu na severní hranici Izraele) se opět nestalo nástupištem palestinského terorismu proti Izraeli. • Cizinci z Pekinu odletěli, místní obyvatelé žijí pod širým nebem v očekávání dalšího prudkého zemětřesení. • Ještě Čína: komunisté tam tvrdí, že ke sjednocení Tajvanu s "velkou zemí" může dojít jen násilím, vojensky. Odpovědi USA je mimořádná dodávka vojenské techniky a zbraní na Tajvan. • Program nového předsedy portugalské vlády, socialisty Mario Soareze: obnovit autoritu státu, oživit paralyzovanou ekonomii a zlepšit životní podmínky. • Spojené státy dodají jak Izraeli tak Egyptu nukleární reaktory. • Konkretní pomoc: Spojené státy odevzdaly v těchto dnech OSN šek na sedmáct milionů dolarů, čímž splnily svůj závazek poskytnout v roce 1976 27 milionů dolarů na podporu palestinských uprchlíků. • Záplavy v Colorađu si vyžádaly nejméně 200 životů. • Záhadná nemoc osob, který určitý den koncem července byli na sjezdu ve Filadelfii, přivedla už jedenadvaceti pacientům smrt. V nemocnici je stopadesát osob. • Prozaický dar, ale důležitý: Spojené státy dodaly do egyptské Alexandrie 33 aut na sběr odpadků. • Následek toho, že Velká Británie přerušila diplomatické styky s Ugandou jsou neradostné pro Brity, žijící v zemi Idiho Amína: samovládcé z nich chce automaticky udělat ugandské státní příslušníky. • Tailand a Laos znovuotevřely své společné hranice. Laos také prý propustil laoské vězně. • Francouzský prezident Giscard d'Estaing prohlásil, že je ochoten v rámci přátelských styků pomoci Itálii z její těžké hospodářské situace. Konkretně, jak, zatím neví, ale zástupci obou zemí v tom smyslu už zahájili jednání. •

POLSKO V AFRICE

Přes padesát hlubokých studní začali v Kuvajtu vrtat polští geologové z podniku Geopol. Je to zatím největší zahraniční zakázka tohoto podniku, který existuje pouhé dva roky. Svou činnost zahájil hned na svém počátku leteckými geologickými průzkumy v Nigérii. V Libyi dokumentovali polští geologové naleziště surovin, hledali vodu a projektovali povrchové doly. Skupina pracovníků Geopolu je také ve Venezuele, kde hledá ložiska uhlí a vodu. Další polští geologové se chystají ještě letos do Maroka, kde se soustředí na hledání ropy a zemního plynu.

FRANK HOLECEK'S

Czechoslovak Praha Restaurant and Bar

1358 FIRST AVENUE, CORNER 73rd STREET - NEW YORK

Nejmodernější zařízení a všim pohodlím vybavená restaurace. • Nejjemnější československá kuchyně včetně všech pražských specialit: pečená husa a kachna, vepřová pečeně, svíčková a zajíc na smetaně a celá řada dalších specialit. • Importovaný plzeňský prazdroj na čepu. Zvláštní místnost pro soukromé spol. u příležitosti svateb, pohřbů atd. Bar otevřen od 11 dop. do 4 ráno. Restaurace otevřena od 12 dop. do 11 hod. noční každý den. "Special Luncheons" 12 Noon — 4 P.M. Monday to Saturday. • O rezervaci volejte; YU 8-3505 — RH 4-9787

FEUILLETON

SLOVO O PODSKALÍ

Pražák či Nepražák. Nikomu netřeba připomínat, co bývalo Podskalí a jaké místo zaujímali Podskaláci v českém životě a národní tradici.

Podskaláci nepatřili k pražským horním deseti tisícům, byl to lid chudý a těžce pracující, zdravý jako suk a co hlavního — nezávislý. Pracovali na čerstvém vzduchu, nesžíraly je souchotě ani jiné sociální choroby pražské chudiny.

Živila je Vltava, která měla také své někdy až na pováženou vrtošivé rozmory, ale zase ne takové, jako c. k. úřady, které by nejraději tento statný kmen národa přiřadily do šiku návětrných korouhviček. Podskaláci nepodléhali a dobrovolně se nepodřizovali tlaku shora, zachovali si svoje sebevědomé češství a hráli ne právě bezvýznamnou úlohu v různých etapách českého boje národního i sociálního. Bylo to Podskalí, které Praze dodávalo první české starosty, v čele s pověstným primátorem Dittrichem, za-

ještě na vltavském břehu dva podskalské domečky — pak ale i ty zmizely. Podskaláci ještě sice žili, podskalský život trval, ale stále rychleji skomíral, odumíral postupně, jeden za druhým mizely jeho typické jevy. Donedávna sedával ještě před Výtoní jeden z posledních Podskaláků, starý Kubát, který tu jako na výsměch celé dnešní hašteřivé, uspěchané a prolhané době spravoval rybářské síť. Uměl krásně vyprávět o zašlých podskalských časech, o vorářích, o frajerech, kteří dokázali ukroutit jednou rukou houzev a kteří dokázali podplavat proti proudu vory po délce. Vykládal o slavných průvodech o Božím těle a o bohatých zátažích povltavských rybářů. Jenže teď, zavzdychal a zadíval se zasněně na protější smíchovskou stranu, tady nezarejdí už ani čudla. Mizely, když je nejdříve začal otravovat Botič a smíchovské kartounky, pak k tomu přibývaly další nejrůznější smrady po obou vltavských březích a nakonec se začaly ryby stěhovat, nejprve ty velké, pak ty menší, až konečně odplavaly i ty nejmenší, grundle, které, smažené — kdysi patřily k typickým projevům podskalského labužnického folklóru.

Ale smrtelnou ránu zasadila slavnému Podskalí stavba vltavských přehrad. Vltava v Praze přestala zamrzat, přestaly se sekát ledy a Pražané přišli o nádhernou, byť leckdy zhoubnou podívanou, když se hory ledových ker hrozně řítily z různých krajů jižních Čech přes Prahu k Mělníku. Pak zmizely Svatojánské proudy, posvátný to úsek Vltavy, vytratily se vory a všechno to, co k nim patřilo, všechna romantika a dobrodružství. Zmizel vorový přístav u Císařské louky i velké ohraďdy se dřívím na obou březích, které většinou patřily knížecímu rodu Schwarzenbergů, jak to ještě dnes připomínají některé místní názvy, jako "Švarcenberák" nebo "Na knížecí".

Vše zašlo, zbyly jen legendy a pověsti. A přece! Podskalí se zase ozvalo.

A zašel, Čechové neměli čas ani zaplakat, snad si zatím ještě tuto ztrátu ani nestačili uvědomit. Staré Podskalí s jeho rázovitými uličkami, které stavěla staletí, smetla asanace koncem minulého století. Na počátku toho našeho "osvětleného" století se krčily

Podskalí mělo svůj svérázný dialekt, který kromě bohatství jadrných vodáčských výrazů měl ještě ten neobvyklý rys, že zkracoval častěji používaná slova vynecháním posledních hlásek. Dodávalo to řeči úsečnosti a údernosti. Psal o tom Jan Neruda a ve feje-

"Socialisticky rozvinuté" Polsko

(Pokračování)

Katolická církev, reprezentovaná jejím primasem kardinálem Wyszyńským, episkopátem a vůbec celou hierarchií, je největší opozicí komunistů. Patří k nejkonservativnějším, je velmi nacionalistická a každý evropský stát by s ní měl co dělat. 80 procent obyvatelstva jsou praktikující křesťané, katolictví je pro ně synonymem polství. Když Polsko po rozdělení mezi Pruskem, Ruskem a Rakouskem v letech 1792-1795 přestalo existovat jako stát, národ měl svou

tónu z r. 1874 zaznamenal tento rozhovor podskalských uličníků na kluzišti: Co si to do (dostal)? — Še (šesták). — No kuž! — To víš, já se budu zadržovat mlu německy, což přeloženo i do té nejbídnější pražské hantýrky znamenalo: to víš, já se budu zadržovat mluvit německy.

Za první světové války kolovala po Praze anekdota o Podskaláku před c. k. odvodní komisí. Mezi kandidátem na obránce c. k. vlasti a plukovníkem-lékařem se rozvinula následující výměna názorů: Vy jste z Podolí? — To se vr! — Chcete bojovat za císaře pána? — To zas pr! — Co Vám schází? — Vod čeho sou dr! — Tak tauglich! — To nás nemr, my to vydr.

To všechno dnes patří do historické dialektologie. A přece se něco objevilo. Vynořila se zčistajasna typicky podskalská zkratka: Na shle! Chybí jí sice ona pádnost vodacké mluvy — jak se o tom mnohdy měla možnost přesvědčit vysehradská paní Popelka Kiliánová, kterou sice Podskaláci měli rádi, ale zároveň si z ní taškářsky utahovali a vyprávěli před ní historky, prošípané těmi nejpeprnějšími výrazy, ale je to slovo útěšné a slibuje shledání. Tak tedy, ani ahoj, ani čau, ale nashle!

JAN RYBA

kontinuitu a soudržnost v katolické víře, protože Prusko bylo evangelické a Rusko ortodoxně katolické. Ačkoliv a Gierekových pět let bylo postaveno dvakrát více nových kostelů a kaplí než za Gomulkových 14 let, postoj církve vůči komunistům a státu není smířlivější. Marxisticko-leninskou ideologii a internacionalismus oště potírá v kázáních a pastýřských listech náboženským mýtem a nacionalismem.

Když ve směrnicích 7. sjezdu Polské sjednocené dělnické strany (PSDS, t. j. komunisté) v prosinci 1975 se začalo po delším čase opět hovořit o "třídním nepříteli" a o "třídním boji" a byl předložen návrh nové ústavy, ve které měla být zakotvena vedoucí úloha PSDS ve společnosti a státě, nerozborné přátelství s SSSR, závislost občanských práv na plnění povinností vůči státu atd., začal velký neklid v řadách inteligence, církve a části veřejnosti. Ještě v průběhu prosincového 7. sjezdu PSDS zaslalo jejímu ústřednímu výboru 59 předních intelektuálů memorandum, ve kterém varovali před krátkozrakými mocenskými experimenty v zájmu udržení dosavadního dobrého vnitropolitického klimatu, a žádali uskutečnění skutečných sociálních reforem a liberalizaci poměrů. 9. ledna pak episkopát ve veřejném dopise nabádal ÚV PSDS, aby se vyvaroval některých plánovaných změn ústavy v zájmu nerozštěpení národa v důsledku konfliktu svědomí věřících. Poukázal na neslučitelnost ústavní legalizace monopolní moci menšinové skupiny komunistů se zájmy celého národa, narušení státní suverenity uzákoněním spojení se Sovětským svazem atd.

Masovost a vehementnost celonárodní diskuse o projektu nové ústavy komunisté zřejmě nečekali. Jejich ústřednímu výboru, parlamentu a redakcím masových sdělovacích prostředků docházely memoranda, kolektivní protestní dopisy, doporučení od různých skupin —

institucí a jednotlivců marxistického, liberálního a konservativního ražení. Jen parlamentu došlo na půl milionu dopisů ve věci změny ústavy. Výsledek vlny kritiky byl nemalý. Pod jejím tlakem komunistické vedení upustilo od některých plánovaných formulací, jiné pozměnilo nebo vyjádřilo mírněji.

Nová ústava, přijatá parlamentem s jedním hlasem zdržení 10. února, je konformní početným regionálně-administrativním a ekonomicko-sociálním změnám — provedeným dosud Gierekovou skupinou, a jejich teoriím a plánům "rozvinutého socialismu" sovětského vzoru. Je ale, a to je to nové, jedinou komunistickou ústavou, vyjadřující jistý demokratický pluralismus. Znamená úspěch inteligence a církve. Nebylo poprvé ani naposled, co se v prosinci a v lednu různými peticemi, memorandy a kolektivními dopisy ohradily proti plánům vládnoucích a donutily je k ústupkům. Ti se vyhnuli konfrontaci, zřejmě se souhlasem z Moskvy, která sama zápasí s těžkými hospodářskými problémy a hledí se vyvarovat vzniku nějakých nepokojů na periferii svého impéria.

Již prosincová a lednová vlna kritiky ve věci ústavy dala najevo, že za fasádou hesla o národní jednotě a svornosti se skrývají konflikty, které mohou ohrozit ideologický program PSDS o "rozvinutém" marxisticko-leninském socialismu a vůbec hradní smír mezi opozičními skupinami a vládnoucími komunisty, udržovaný od prosince 1970. Tento vnitropolitický klid a program "rozvoje socialismu" pak skutečně koncem června utřil tvrdou ránu.

Co lze nyní očekávat? "Normalizaci" poměrů československého typu? Jestliže ano, tak by to bylo poprvé, kdy by politický vývoj v ČSSR a v Polsku byl souběžný. Dosud byl vždy protikladný: když Dubček liberalizoval poměry, Gomulka utahoval šrouby, když Husák "normalizoval", Gierek se snažil navázat na polský říjen 1956.

Č. S. A.

Nejstarší bratrská a sesterská podpůrná jednota v Americe jest připravena poskytnouti vám nejvýhodnější druhy životních pojištění plně zabezpečujících vaši ochranu. — Rovněž nabízíme pojistky poskytující pravidelný starobní důchod jakož i pojistky hypoteční.

Další informace ochotně podají:

RUDOLPH PEŠEK, 145 87 Seventh Ave., Whitestone, L.I. N.Y. 11357 — tel. (212) 767-9746
GEORGE POSPISHIL, 24 West End Ave., Westwood, N. J. 07675 — tel. (201) 664-6511

ANEBO PŘÍMO:

CZECHOSLOVAK SOCIETY OF AMERICA

"PIONEER OF FRATERNAL LIFE INSURANCE"

CSA PLAZA, 2701 S. HARLEM AVENUE, BERWYN, IL 60402

Telefony (312) 795-5800 — (312) 242-2224.

NA LEPŠÍ
K VAŠATOVI

První dny Amalrikovy na Západě

V holandských novinách už se objevily a také ve vysílání holandské televize, fotografie z prvních procházek Andreje Amalrika ulicemi Amsterdamu. Na každém snímku je zavěšený do své ženy Gjusely, atraktivní, černošské Tatarky a všude je doprovází starý a osvědčený přítel, holandský profesor slavistiky a známý publicista, Karel van het Reve. Amalrikovi vychutnávají plnými doušky první dny nového života. Sladko-trpkého, jak prohlašuje Amalrik. Sladkého proto, že mohou konečně dýchat duch svobody a trpkého proto, že jsou tak či tak mimo milovaný domov, ve vyhnanství. Andreji Amalrikovi je 38 let. Před 13 roky byl vyloučen z moskevské univerzity jako student historie. Jeho první předložená práce měla totiž nečasové téma: vliv románské kultury na počátku ruských dějin. Mezitím leží léta pronásledování, Sibiř, lágry, věznice, několik zatčení a dvě knihy, vydané na Západě. Ted' se pokusí v Holandsku dokončit své studium historie. Jeho srdce je plné bolesti a hořkosti. V ulicích Amsterdamu vypráví:

Jediným a opravdovým důvodem toho, proč jsem chtěl zůstat v Rusku bylo, že se mě chtěli stát co stůj zbavit. Tak v tom to vyhráli. Amalrik má za sebou nejen jeden lágr a nejednu věznici. Dnes už ví, čím všemocnou KGB nejvíce rozlobil...

Byla to kniha "Přežije Sovětský svaz rok 1984?" Ale zlobila je i kniha "Nedobrovolná cesta na Sibiř." Z obou knih mu stále něco předhazovali. Jako: To byste zas mohl napsat: nedobrovolné zatčení, nedobrovolný výslech... Z knihy 1984 mu pak předhazovali tezi, že po

prozkoumání všech historických i ideologických souvislostí musí přemýšlivý člověk dospět k názoru, že Sovětský svaz je země bez víry, bez hluboké tradice i bez schopnosti něco velmi lidského vytvořit. Hlavně vytýkali, že Amalrik rád citoval důstojníka KGB: Když dáme zemi svobodu, nastane nepořádek...

Amalrik odhaduje počet politických vězňů v Sovětském svazu na 25 až 30 tisíc. Celkem je pryč v Sovětském svazu dva-a-půl až tři-a-půl milionů vězňů. Tedy jeden-a-půl procenta všeho obyvatelstva.

Amalrik přiznává, že měl určité rodinné dispozice k tomu, aby se stal disidentem. Jeho otec se jako důstojník Rudé armády vyslovil na počátku druhé světové války nechvalně o Stalinovi. Za to musel do koncentráku. V roce 1943 byl amnestován a okamžitě poslán na frontu. V bojích byl těžce zraněn, takže zůstal poloochrnutý.

Krátkou dobu — okolo roku 1968 — pracoval Amalrik i v sovětské tiskové kanceláři Novosti, než — kvůli knize 1984, která vyšla na Západě, ho vyhodili na hodinu. O těch, kteří pracují v tiskové kanceláři Novosti říká, že jsou to lidé, kteří si jen hrají na novináře...

Pro něho to místo mělo velkou výhodu v tom, že osobně poznal několik západních žurnalistů.

13-letému osobnímu zápasu za větší demokratizaci a liberalizaci sovětské společnosti odvedl Andrej Amalrik krutou daň. Stále ještě trpí následky těžkého zápalu mozkových blan, který dostal v jednom lágru. Často trpí bolestmi a často chodí o holi. I jeho žena má pošramocené

zdraví, protože jí osud jejího muže nebyl lhostejný... Sovětské úřady nabídly Amalrikovi nejdřív emigraci do Israele, tu však odmítl — protože není Žid a protože by ho tato emigrace automaticky zbavila sovětského státního občanství. Pak mu sovětské úřady nabídly emigraci do Holandska. Ale Amalrik musel svést se sovětskou byrokracií ještě jeden zápas. Sovětské úřady mu vyměřily vysoké clo za vývoz obrazů jeho paní a několika starožitností. Amalrik odmítl platit. Pak mu tedy dovolili vyvézt obrazy, ale zabavili mu několik starožitností, samovar, staré hodiny, ikonou. Amalrik o tom říká:

Ty nebyly důležité. Důležité byly obrazy mé paní i to, dokázat úřadům, že nemají právo na obrazy, které má paní namalovala, uvalit clo. A tím překonal Amalrik poslední obtíž v zemi, ve které se narodil.

"KIJEV" DO VÝCH. STŘEDOMOŘÍ

V západním tisku vyvolala živou odezvu tato zpráva: První sovětská mateřská letadlová loď Kijev opustila vody Černého moře, proplula Bosporskou úžinou a připojila se k ostatním plavidlům, které Moskva poslala do východního Středomoří. Na palubě Kijeva je 25 až 30 účelových stíhacích letadel typu JAK 36 a stejný počet helikoptér, vybavených elektronickými přístroji k zaměření a pronásledování nepřátelských ponorek. Sověty vysláním této letadlové lodě teoreticky porušily dohodu z Montreau, která zakazuje používat Bospor a Dardanely plavidlům s útočnými zbraněmi. Ale, v roce 1936, kdy byla dohoda podepsána, se s podobnými typy plavidel ještě nepočítalo. Turecká oficiální místa se rozhodla letadlovou loď Kijev označit poněkud neurčitě za křižník, pověřený patráním po ponorkách a jako takový, mohl Kijev bez protestů mořskými úžinami proplout.

Jinou otázkou je, zda a do jaké míry se jeho přítomností změnila dosavadní rovnováha ozbrojených sil v této oblasti. Sovětský svaz má nyní podle oficiálních amerických odhadů ve Středozemí asi 70 plavidel.

To je asi o dvacet více než v normálních dobách, ale stále o deset až dvacet méně, než v době poslední války na Blízkém východě. Šestá americká flotila má ve Středozemí kromě menších plavidel dvě mateřské letadlové lodě a další dvě tam má francouzské válečné námořnictvo.

'Nehody' s jader. zbraněmi

V Moskvě podepsali francouzský ministr zahraničí Sauvagnargues a jeho sovětský kolega Gromyko dohodu, ve které se obě země zavazují k preventivním opatřením proti následkům případné nehody s jadernými zbraněmi. Kdyby k takové nehodě na jedné straně došlo, má být o tom druhá strana neprodleně informována. Možným zápletkám se má eventuálně předejít i použitím takzvaného horkého drátu mezi Kremlem a Elysejským palácem. Dohoda, jejíž podepsání bylo hlavním účelem krátké návštěvy francouzského ministra zahraničí v hlavním městě Sovětského svazu, není žádným překvapením. President Giscard d'Estaing ohlásil toto francouzsko-sovětské ujednání už minulý měsíc u příležitosti 10. výročí francouzsko-sovětské smlouvy o spolupráci. Mezi Spojenými státy, které jsou samozřejmě důležitější nukleární mocností než Francie, a Sovětským svazem existuje obdobné ujednání už řadu let. K nedávné nepřekvapující podpisovací ceremonii v Kremlu se nicméně dostavili jak předseda prezidia Nejvyššího sovětu Nik. Podgornij, tak i generální tajemník KSSS Brežněv. Sovětské vedení jako by tím chtělo zdůraznit zájem na co nejlepších stycích s oficiální Francií.

V té souvislosti Sauvagnargues připomněl chválu sovětsko-francouzských styků z

úst generálního tajemníka Brežněva na letošním sjezdu KSSS. Připomněl také — a to s výslovným podotknutím, že nešlo zjevně o náhodu —, že moskevská PRAVDA uveřejnila nedávno v plném znění pozitivní výroky o francouzsko-sovětské spolupráci, které pronesl president Giscard d'Estaing. Sauvagnargues se chlubil i ozvěnou svých vlastních příznivých slov o významu této bilaterální spolupráce. Konstatoval skutečnost, že útoky na politiku pařížské vlády, které byly součástí vystoupení generálního tajemníka francouzských komunistů Marchaise na nedávné konferenci evropských komunistických stran ve východním Berlíně, cestu do sovětského tisku nenašly.

Byly v Sovětském svazu prostě potlačeny. Sauvagnargues z toho ted' vyvodil, že se sovětské vedení nehodlá ztožňovat s kritikou politiky oficiální Francie z neoficiálních francouzských kruhů. S tím mohou francouzští komunisté sotva polemizovat.

Už na 25. sjezdu KSSS je generální tajemník Brežněv uvedl do rozpaků, když tak nápadně ignoroval vnitropolitická stanoviska Marchaisovy strany. Uznáním, které vyslovil vládní Francii, vlastně argumentoval proti nim. Odcizení, k němuž došlo mezi KSSS a francouzskou komunistickou stranou, která má ve své zemi masovou základnu, se bude asi ještě prohlubovat.

TUZEX zasíláme bezpečně a rychle

NEODKLÁDEJTE...

TUZEX-ové poukázky jsou nejlepším prostředkem jak potěšit příbuzné ve staré vlasti.

Již 50 let cestovní služby

vám zajistí bezstarostné a radostné cestování do Československa.

Nové ceny na 22 až 45 dnů

NY — Praha — NY	\$ 494.00
NY — Brno — NY	\$ 511.00
NY — Piešťany — NY	\$ 511.00
NY — Bratislava — NY	\$ 511.00
NY — Košice — NY	\$ 550.00
NY — Poprad — NY	\$ 543.00

Plus \$3.— U. S. daň

Tyto ceny jsou v platnosti v květnu, září a říjnu. Od 1. července jsou ceny o něco vyšší. Mimo výše uvedených cen jsou ještě nižší takzvané APEX-ceny. Informujte se u nás.

Chcete-li umožnit návštěvu příbuzné ho do USA, navštivte TATRU pro informace anebo napište.

Pro jistotu vždy jen

TATRA TRAVEL BUREAU, Inc.

1465 SECOND AVENUE • NEW YORK, N. Y. 10021
(pri 76. ulici) Tel. RE 7-5972 — RH 4-6185

Z KALENDÁŘE KRAJANSKÝCH AKCÍ A PROGRAMŮ:

Informace o dětských táborech:

Evropská rada českého a slovenského exilového skautingu, Postbus 2480, NL-Utrecht, Nederland.

Tábor v domě Opus bonum: Alemannenstr. 33, D-7716 Geisingen — Gutmandigen 2.

Česká škola v Norsku: pí A. Kvapilová, Holandsgate 1, N-Oslo. Tábor v Dolomitech: Velehrad, I-39030 St. Martin in Gries (BZ), Italia. Letní skautské tábory: Verband d. tschechoslowakischen Pfadfinder, Postfach 295, CH-8021 Zürich.

• 13. až 15. srpna, USA-Washington: VII. sjezd SVU na thema: Přinos Čechů a Slováků Spojeným státům a Kanadě. Inf.: SVU, P.O. Box 1614, Long Island City, N. Y. 11101, U.S.A.

• Sobota 11.-neděle 12. září, Rakousko-Mariazell: Poutí. Přihlášky: p. Alfons Novotný, Hörneggasse 4/14, A-1030 Wien.

• Pondělí 13. 9. — neděle 19. září 1976, NSR-Hünfeld u Fuldy. Akademický týden. Setkání krajanů při přednáškách a zábavě z celé Evropy. Inf.: Velehrad, Allerheiligenstr. 52, D-6000 Frankfurt/M. 1. Informace o dětských táborech, podzimních prázdninách mladých: P. Josef Šimčík, Feldstr. 109, CH-8004 Zürich.

• Schůzky v Norimberku každý čtvrtek na Velehradu, Zufuhrstr. 8, tel. 0911/26684.

• Možnost rekreace v Německu u švýcarských hranic, ve Schwarzwald. Budova církevní organizace Opus bonum, místo pro 15-20 osob s možností vaření, les, zdravé podnebí, vhodné pro revma a nemoci krevního oběhu.

• Pátek-neděle 15. až 17. října 1976, Itálie-Brixen, Feldthurns, jižní Tyrolsko: Havlíčkovo symposium na počest 120. výročí úmrtí K. Havlíčka Borovského. Bližší informace v redakci AL/EL.